

Za potopisno predavanje kontaktirajte:
kokotgasper@yahoo.com
041/64 32 31

julij, avgust 2003

Prostrana domovina papeža in bison vodke

Temelj našega potovanja smo postavili že dva tedna pred odhodom. Z nakupom Inter-rail kart smo si za čas potepanja plačali vse prevoze z vlakom na območju Hrvaške, Madžarske, Slovaške, Češke in Poljske. Naš namen je bil prekržariti Poljsko.

Krepko čez polnoč smo izstopili na Usti nad Orlici. Zadnja železniška postaja pred češko-poljsko mejo je bila zavita v gosto meglo, ki so jo prestreljevale rumene luči žarometov. Skupaj z Igorjem in Blažem smo ugotavljali, kateri tir bo gostil naš vlak. Kljub pozni uri je postajno osebje neutrudno preganjalo čas s pomočjo alkohola. Poleg mističnega učinka so nam postregli še z dvajsetminutno zamudo.

Zimsko središče poleti

Ko smo se naslednji dan po več kot pol dnevnih vožnji počasi plazili proti Tatram, nas je pozdravilo prijetno sonce. Zakopane so pozimi prizorišče tekmovalj v smučarskih skokih in tudi poleti s plastiko obložene skakalnice ne samevajo. Mladeniče, ki pridno trenirajo, ob vznožju ves čas spremlja manjše občinstvo.

Poleg tega je to malo gorsko mestece idealno izhodišče za pohajkovanje po okoliških vršacih. Za začetek smo vzpon do Kasprowyega wiercha "mukoma" premagali z gondolo. Po vrnitvi v stavbo z največjo leseno streho v Evropi, ki je bila obenem tudi naša zakopanska rezidenca, smo se okrepčali s popoldanskim dremežem, spust smo namreč opravili peš. Lesena streha je bila tudi edini višek te stavbe. Spali smo v sobi za štirinajst ljudi. Velike spalnice vedno omogočajo nova, nadvse zanimiva poznanstva. Aurelie, tiha Francozinja, študentka zadnjega letnika kemije, ki se je tik pred diplomo odločila raziskovati vsebnost pesticidov v poljski vodi, nam je delala družbo zadnje dva dni v Zakopanah. Kažoč bisernobelega zoba je tajvanski študent medicine Chen prisrčno odgovoril na

naše vprašanje glede sarsa: "O ne, ne Ę pri nas je vse v redu Ę mask ne nosimo več že od "krajši premislek podkrepljen z gledanjem v strop, "konca junija." Grk, ki je običajno spal, ko smo vstopili v sobo, je obupan iskal najhitrejši prevoz do domovine.

Po prebitem dnevu, ko je sobo zapustila večja skupina Poljakov, je posteljina opravičila svoj sum. O sobarici, ki bi jo zamenjala, ni bilo ne duha ne sluha. Na srečo smo že od vsega začetka spali v spalnih vrečah.

Ker je skupini, ki je krenila domov, ostalo hrane, so jo dali nam. Poleg tega so nam podarili še dan veljavne prepustnice za narodni park. Uporabili smo jih naslednje jutro, ko smo se odpravili na izlet do jezera Morskie Oko. Statistično naj bi ga opravil vsak drugi obiskovalec Zakopanov. Tudi mi smo bili vsak drugi in si privoščili lagodnih devet kilometrov hoje. Ko smo ugledali veličastno temnomodro jezero, so sončni žarki še toplo poplešavali na naših obrazih. Kljub preteči nevihti smo se odpravili do višje ležečega jezera Czarny Staw, kjer se nam je odprl čudovit pogled na kotanjo Morskiego Oka. Oblaki so se čedalje bolj zgrinjali nad nami in pod najvišjo goro Poljske Mt. Rysi. Tik pred sestopom so začele padati prve kaplje. Odločili smo se za pospešen spust, a kljub prizadevanju nismo prehiteli silnega naliva. Premočeni do kože smo že hiteli ob obali spodnjega jezera, ko so se začele z oblakov vsuvati ledene frnikole. Zavesa toče je bila na trenutke tako gosta, da sem težko videl Igorja, ki je tekkel pred mano. Ko smo prispeli do gostišča, se je narava že umirila. Urno smo si poiskali prevoz in drgetajoč upali na čimprejšnjo odrešilno toplo prho. Ta ne bi pomagala naši obutvi, ki je tako ali tako nismo uspeli posušiti še štiri dni.

Kultura, sol in genocid

Kraljevski Krakov, ki se ponaša s paletto cerkev in največjim srednjeveškim trgom v Evropi (200 x 200 m), nas je gostil naslednji. Razni festivali spodbujajo živahnost in razigranost vse poletje. Ogromno je uličnih glasbenikov, pantomimikov in raznih interesnih skupin.

Poleg lahkotnih večerov v številnih kavarnah Krakov nudi odlično odskočno desko za enodnevne izlete. Rudnik soli Wieliczka je le petnajst minut avtobusne vožnje oziroma en poljski zlot (okoli 55 tolarjev) oddaljen od mesta. Javni prevoz je na Poljskem izredno poceni in temu primerna je tudi gneča. Ničkolikokrat se nam je zgodilo, da smo na nekajurni vožnji z vlakom morali vsaj eno uro stati, preden smo dobili prost sedež. Do Wieliczke to na srečo ni bilo potrebno. Posebnost rudnika je zavidljiva starost, izkoriščati so ga začeli že v daljnem 13. stoletju. Danes je to predvsem turistična atrakcija. Z raznimi kipi iz soli ovekoveči pomembne osebe v poljski zgodovini in pripoveduje mite in legende, ki so spremljali rudarski vsakdan. V cerkvi 132 metrov pod zemljo lahko nadebudni zaročenci skočijo v zakonski stan. Slednjega nismo preizkusili.

Globoka rana druge svetovne vojne je bil drugi izlet, ki smo ga opravili. Muzej v opomin človeštvu je v kraju Oswiecim, ki so ga Nemci poimenovali Auschwitz. Koncentracijsko taborišče je bilo zadnja postaja za več kot štiri milijone duš različnih narodnosti in prepričanj. Kdor je preživel uvodno selekcijo (takih je bila le četrtina), je bil soočen s suženjskim delom, surovimi pravili in sadističnim ravnanjem paznikov. Poleg tega je bil Auschwitz najokrutnejše prizorišče številnih medicinskih poskusov pod taktirko Josefa Mendeleja. Večina jih je stremela k anatomskemu dokazovanju nadvlade arijske rase ali k odkritju najbolj učinkovite metode množične sterilizacije. Poskusni zajčki so tako kot ostali taboriščniki redkokdaj tlačili taboriščna tla več kot leto dni. Ogromen zemljevid v eni od stavb, ki so sedaj preurejene v muzej, je imel vrisane vse direktne železniške povezave s taboriščem. Med njimi je bila tudi proga Celje - Auschwitz.

Zadnji dan v Krakovu smo preživel na koleseh. Mesto smo prečesali in ga ob mraku začeli zapuščati. Za pot do železniške postaje smo si vzeli uro rezerve, ki nam je še kako koristila. Ker smo zgrešili pravo tramvajsko postajo, smo kolebali med petstotimi metri hoje s težkimi nahrbtniki ali krožno vožnjo s tramvajem. Naša naivnost nas je skoraj stala zamude. Po pol ure ni bilo ne duha ne sluha o končni postaji kaj šele o vračanju v center. Ko smo začeli odkrivati prave razsežnosti Krakova,

smo bili primorani vzeti taksi. Vlak smo pa le ujeli.

Prestolnica brez blišča

Preden smo uzrli Varšavo, smo si privoščili vikend počitka v mali vasici Kapelica blizu Pobiedziske. Snidenje s starima znankama - Poljakinjo Natalio in Holandko Alei - je našo popotniško ekipo ojačalo z nežnejšim spolom. Peterica se nas je napotila v upravno in politično središče Poljske.

Med Poljaki velja za izjemno nevarno mesto. O potencialni ogroženosti smo se pozanimali pri policistu:

"Kaj naj vam rečem ... ni Bangkok ali New York. Pač kot vsako veliko mesto."

"Kaj pa nam vi svetujete? Ali zvečer raje vzamemo taksi ali je varno iti peš?"

"Poglejte, ne morem vam zagotoviti varnosti. Če vam to zagotovim in vas oropajo, boste krivili mene."

Prepričani, da prestolnica Poljske ni eno od dveh najnevarnejših mest na svetu, smo se kasneje vseeno zapeljali do našega bivališča. Zvečer so ulice skoraj prazne, tudi sicer Varšavi manjka pravi mestni utrip. Še vedno se ji poznajo brazgotine, ki ji jih je zadala druga svetovna vojna. Ker je bila ob okupaciji skoraj zravnana z zemljo, ji manjka pridih starodavnega. Glavno mesto je presenetilo z izrazom verske gorečnosti. V eni od številnih cerkva smo bili priča skupinski klečeči molitvi, pred drugo je skupina molila ogromen rožni venec. Bil je tako velik, da ga je držalo sedem ljudi, glavna molilka pa si je pomagala z megafonom. Poljska je opravičila

položaj med najbolj krščanskimi državami. Vera je bila pri njih že od nekdaj močan dejavnik, ki ga niti komunizmu ni uspelo izkoreniniti.

Za dolgo pot iz osrčja Poljske na severno obalo smo se tako kot večkrat prej odločili za nočni vlak. Natalia je kasneje obelodanila, da je ta povezava ena izmed najnevarnejših v državi. Ropanje vlakov je postalo trend med poljskimi tatovi. S plinom uspavajo celotne vagone in nato vsem izpraznijo žepe. Košobrzeg (beri Kouobžeg) smo neolajšani za denarce ali dokumente dosegli v zgodnjih jutranjih urah.

Morska radost

To mesto ob Baltiku je nabito predvsem z nemškimi turisti. Plaže so polne drobnega peska in napol spraznenih, skoraj hrustljivo zapečenih kopalcev. Prijetno hladno morje bi s svojimi sedmimi promili soli težko trdilo, da je slano. Vsekakor je to prvovrstna počitniška točka. Čez dan lenarjenje ob morju, začinjeno z raznimi plažnimi športi (odbojka na mivki, opazovanje brhkkih deklet ali fantov ...), zvečer koncert oziroma karaoke ob spremljavi živobarvnega sončnega zahoda.

Ob že tako nizkih cenah smo za prenočišče v Košobrzegu odšteli najmanj - približno petsto tolarjev na noč. Pestrost ponudbe je bila ceni primerna. Ta hostel za mlade je bil nastanjen v šoli. Improvizirane postelje so bile v učilnicah. Po višini pisoarjev smo kasneje presodili, da gre verjetno za osnovno šolo. Tuši so bili pri telovadnicah, dostop do njih je bil možen samo z druge strani stavbe.

Malo muzike za malo denarja. Nenazadnje smo imeli srečo, da smo ta del potovanja opravili skupaj s poljsko prijateljico Natalio. V nasprotnem primeru bi morali za isto sobo plačati 1100 tolarjev na noč. Turist je na Poljskem hendikepiran. Domačini dobro vedo, da popotniki prinašajo denar. Brez sramu jim ga pomagajo zapraviti. Celo na stranišču nisi varen. Zlot za pisoar, zlot za kabino, zlot za umivanje rok ter štiri zlote za storitev, ki ji nisem prepoznal pomena.

Nenavadno dvojnost cen nam je razkrila šele skupna pot s prebivalko Poljske. Ob njeni pomoči je bila tudi komunikacija lažja. Z angleščino si nismo mogli preveč pomagati, še posebej pri starejših ljudeh. Bolj priročni sta nemščina in ruščina. To smo ugotovili predvsem pri naročanju obedov. Ker midva z Igorjem ne odobravava mesa v svojih obrokih, je bilo izjemno mučno ugotoviti, katera jed ga ne vsebuje. Rešitev bi bilo prehranjevanje v različnih mednarodnih verigah restavracij s hitro hrano, kjer veš, kaj te čaka (popil bom to stekleničko strupa - vsaj vem, kako deluje). Rešitev, ki se je pojavila, se je izkazala tudi kot najcenejši način potešitve lakote. Mlečni bari in jadlodajnie (variacija na mlečni bar) nosijo izročilo poljske kuhinje. Druga tradicija je bison vodka. Značilno polnost vonja in okusa ji da zel, namočena v njej. Mladi jo najraje pijejo z jabolčnim sokom. Mešanica se preverjeno pije kot sok.

Politika in kriminal

Ko smo odhajali z Baltika, je bil to tudi začetek zapuščanja države. Vožnja čez celotno deželo in kratek postanek v Poznaniu sta služila za slovo. V tem mestu, ki premore celo mednarodno letališče, smo obiskali tržnico blizu centra. Prostran šotor pod svojim platnom skriva ponaredke za vsak okus. Dobijo se DVD-ji, ki so pol leta pred uradnim izidom, oblačila in obutev priznanih znamk ... Videti so kot original, mogoče so celo ukradeni. Med množico se nenehno gibljejo "varnostniki", ki opozarjajo na prihod policije. Na drugi strani pa je bilo pred vhodom tako ali tako parkirano policijsko vozilo. Oblast se niti ne trudi ukrepati. Konec koncev je to le boljše kot neposreden kriminal. Tudi ponarejeni dokumenti gredo za med. Nič čudnega, saj je na črnem trgu kupljeno voziško dovoljenje cenejše kot opravljanje pravega izpita. Prav tako se med državljani šušlja, da ima njihov predsednik ponarejeno maturitetno spričevalo. Kandidat je pač moral imeti vsaj opravljeno maturo in jo je na hitro opravil. Ampak to so predvsem in samo govornice. Na drugi strani si bo moral Peter, ki

je pravkar končal srednjo šolo, študij plačati sam. Kljub temu da je maturo opravil z najboljšo oceno. Ko sem ga vprašal zakaj ne zaprosi za štipendijo, je dejal: "Pri nas moraš biti genij, da ti država kaj da. Pa še to največkrat ni dovolj niti za hrano, kaj šele za kaj drugega." Tako poletje izkorišča za nabiranje prepotrebne denarja. Koşobrzeg, dvesto kilometrov od rodnega Poznana, si je izbral, "ker je tu veliko ljudi, ki radi zapravljajo denar."

Pogovori so večkrat nanesli do vzporednice med Slovenijo in Poljsko - bivše politične ureditve v državi. Predvsem starejši Poljaki so prepričani, da je bilo v socializmu bolje. Sedaj srednjega sloja sploh ni, ogromno je brezposelnih (okoli 18

Po letu 1995 je na Poljsko počasi prineslo demokracijo. V istem paketu z našo deželo na sončni strani Alp se bo pridružila tudi EU. Ali ji bo to pomagalo, da se otrese šal, kot je "Obiščite Poljsko, vaš avto je že tu", bo pokazal čas.

Nočni vlak do Bratislave ter nenehno zburjanje zaradi nešteti pregledov kart in potnih listov sta bila zadnja vtisa s Poljske.